

Anvisning för marknadsmässig prissättning av veterinärtjänster (uppdaterad 10.12.2025)

© Finlands Kommunförbund rf
Helsingfors 2025

Kommunförbundet
Andra linjen 14
PB 200, 00101 Helsingfors
Telefon 09 7711
www.kommunforbundet.fi

Innehåll

1	Till läsaren.....	3
2	Principer för prissättning.....	5
3	Beslut om SGEI-uppdrag och om prissättning	8
4	Krav som gäller marknadsmässig prissättning	10
4.1	Konkurrensneutralitet.....	10
4.2	Avkastningskrav.....	10
5	Beräkning	13
5.1	Beräkning och allokering av kostnader	13
5.2	Exempel på beräkning av avgift för utrustning och åtgärdsavgift	15
5.2.1	Exempel 1: Praktik endast under vardagstid	17
5.2.2	Exempel 2: Praktik under vardagstid + separat jour för små respektive stora djur 18	
5.2.3	Exempel 3: Praktik under vardagstid och gemensam jour för små och stora djur 19	
5.2.4	Exempel 4: Praktik under vardagstid och egen separat jour för små respektive stora djur	19
6	Bokföring och uppföljning.....	20
7	Ytterligare information	22

1 Till läsaren

Den nya veterinärvårdslagen (285/2023) träder i kraft 1.1.2026. Lagen för med sig stora förändringar som kommunerna måste verkställa. Marknadsmässig prissättning av veterinärtjänsterna är en väsentlig del av kommunernas förberedelser för den nya veterinärvårdslagen.

I denna anvisning beskrivs de åtgärder som kommunen behöver vidta i fråga om marknadsmässig prissättning och presenteras kalkylexempel som gäller olika genomföringsalternativ. Anvisningen baserar sig på Konkurrens- och konsumentverkets (KKV, 2022) riktlinjer för marknadsmässig prissättning. I kommunens prissättning och serviceproduktion är det centralt att säkerställa att avkastningen beaktas, korssubventionering undviks,¹ separat redovisning upprättas på resultaträkningsnivå och rapporteringen är genomskinlig. Samtidigt ska kravet på att priserna på tjänsterna är skäliga iakttas. Lagen innebär att kommunerna före år 2026 ska fatta beslut om omfattningen hos organiseringsansvaret för veterinärtjänster samt genomföra marknadsmässig prissättning av de tjänster som inte omfattas av organiseringsansvaret. De tjänster som omfattas av organiseringsansvaret kan produceras också som en köpt tjänst. Vid konkurrensutsättning följs upphandlingslagstiftningen. När kommunen upphandlar den köpta tjänsten kan den försäkra sig om att avtalsparten tillhandahåller också kompletterande tjänster. Dessa kan ändå inte stödjas med skattemedel (med undantag för situationer som avses på s. 8, tredje punkten).² I princip framgår

¹ Vid korssubventionering får marknadsverksamheten "dolt stöd" för icke-marknadsverksamhet. För att nämna ett exempel producerar kommunens veterinärverksamhet både lagstadgade tjänster (8 § i veterinärvårdslagen) och marknadsmässiga tjänster (t.ex. kejsarsnitt som utförs på hundar). Om kommunen sänker priset på kejsarsnitt endast på basis av de direkta kostnaderna så att lokalkostnaderna, it-kostnaderna eller förvaltningens andel inte beaktas (eftersom de redan har täckts via kommunens budget), uppkommer kors-subventionering.

² Om kommunen inte inkluderar kompletterande tjänster i den köpta tjänsten, räcker det att kommunen i sin rapportering anger beloppet av den köpta tjänst som vunnit anbudsförfarandet. Samarbetsområdet/kommunen (i veterinärvårdslagen benämns dessa organisatörer) ska för varje räkenskapsperiod upprätta en kalkyl som visar intäkterna av och kostnaderna för de tjänsteverksamheter som omfattas av särredovisningsskyldigheten = en särredovisnings-kalkyl (6 a § i lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter

av det anbud som en privat producent av veterinärtjänster ger de avgifter för tjänsterna som är de högsta som kommer att tas ut hos kunderna. Kundpriserna fastställs vid konkurrensutsättningen, som bör inbegripa också i lagen om djurvälstånd förutsatt avlivning av vilda djur. Vad avlivningen beträffar fakturerar den privata tjänsteproducenten först organisatören (kommunen), som har möjlighet att ta ut kostnaderna hos staten (arbete för att ändra lagstiftningen pågår).

I denna anvisning avses med kommun en organisatör som kan vara en primärkommun eller ett samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet. I anvisningen används i regel begreppet marknadsmässig prissättning av verksamheten, till vilket det i kommunallagen (410/2015) hänvisas med begreppet verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

KKV övervakar oberoende av denna anvisning att kommunernas prissättning är marknadsmässig utgående från konkurrenslagen och de allmänna riktlinjer för marknadsmässig prissättning som KKV har utfärdat. Efter att ändringar av veterinärvårdslagen har trätt i kraft kan KKV granska en enskild kommuns prissättning av verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge och prissättningsgrunderna.

Anvisningen har skrivits av Johanna Mäkinen (Kommunförbundet/Lundo stad), Pirkka-Petri Lebedeff (Kommunförbundet), Mikko Mehtonen (Kommunförbundet), Leena Tuuri (Uleåborg), Merja Bojang (Tammerfors och Kaisa Mäntynen (Kommunförbundet).

Kommunförbundet riktar ett varmt tack till alla som varit med om att utarbeta anvisningen.

om vissa företags ekonomiska verksamhet 19/2003). Om tjänsterna produceras som en helt eller delvis konkurrensutsatt köpt tjänst, inkluderas i kalkylen hela den betalda ersättningen för den köpta tjänsten.

Tjänsteuppdraagsgivaren (med andra ord organisatören = kommunen eller samarbetsområdet) kan dock efter gottfinnande förutsätta av företaget information om det egna uppdraget. Såvitt vi kan bedöma förutsätter detta att ett villkor om saken tas in i uppdragsavtalet eller att det bestäms om saken på något annat bindande sätt.

2 Principer för prissättning

Omfattningen av kommunens organiseringsansvar bestäms på basis av regionala behov, enligt 9 § i veterinärvårdslagen. Kommunen ska ordna de tjänster som nämns i lagens 8 §, dvs. veterinärtjänster som är nödvändiga för djurs hälsa och välfärd samt folkhälsan, åtminstone för djur som hålls för livsmedels- eller pälsproduktion och dessutom akut veterinärhjälp för alla djur. Vid dimensioneringen av de veterinärtjänster som omfattas av organiseringsansvaret ska kommunen beakta de tjänster som privata veterinärtjänsteproducenter tillhandahåller inom området. Kundpriset består av ett arvode som kommunalveterinären tar ut enligt veterinärtaxan och en avgift som kommunen tar ut, men kommunen ska bestämma avgiften så att prissättningen av tjänster som ordnas i ett konkurrensläge på marknaden är marknadsmässig på det sätt som avses i kommunallagen (128 §).

De tjänster som kommunen tillhandahåller är därmed av tre olika slag:

1. Veterinärtjänster som är nödvändiga med tanke på det allmänna intresset och som omfattas av organiseringsansvaret (8 §)

- Prissättningen är inte marknadsmässig.
- Kommunen ska senast 1.1.2027 ta ut en avgift hos dem som äger eller innehar djuren som vårdas vid mottagningen (15 § 1 mom.). Avgiften ska vara skälig för dem som använder tjänsterna och får inte överstiga kostnaderna för produktionen av tjänsterna. Kommunen får dessutom ta ut en avgift för att täcka de kostnader som en centraliserad kontaktservice enligt 11 § 2 mom. förorsakar den.
- Besöksavgifter och ersättningar för resekostnader för veterinärtjänster som tillhandahålls på djurhållningsplatsen ska fastställas på ett sätt som avlägsnar oskäliga skillnader i avgifternas storlek på grund av avstånd (15 § i veterinärvårdslagen).

2. Kompletterande tjänster som inte omfattas av organiseringsansvaret (17 §)

- Prissättningen är marknadsmässig genast från lagens ikraftträdande (ingen övergångsperiod). Den del av kundavgiften som kommunalveterinären tar ut bestäms enligt taxekortet, alldeles som vid tjänster som omfattas av organiseringsansvaret. Dessutom innehåller avgiften en del som intäktsförs till kommunen i enlighet med kommunens taxebeslut.³
- Det undantag från bolagiseringsskyldigheten som ingår i veterinärvårdslagen förutsätter att verksamheten är proportionerlig med beaktande av organisatörens uppgifter enligt denna lag samt de tjänster som privata veterinärtjänstproducenter tillhandahåller inom organisatörens område.

3. Avlägsna områden där marknadsbrist råder

I denna situation **saknas inom området förutsättningar för normal privat serviceverksamhet.**⁴ **Utgångspunkten är att situationen är exceptionell**, och kommunen ska vid dimensioneringen av sin egen verksamhet säkerställa att den inte hindrar uppkomsten av en fungerande marknad i området.

- Tjänsterna kan produceras utan marknadsmässig prissättning, eftersom det inte är fråga om verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Också i detta fall ska avgift tas ut för vård som tillhandahålls på en mottagning, och icke-brådskande vård av djur som ägs eller innehas av kunder som är bosatta utanför området omfattas inte av organiseringsansvaret och ska prissättas marknadsmässigt.
- Avgörande vid områdesavgränsningar är inte de administrativa gränserna såsom kommun- eller samarbetsområdesgränser, utan det är möjligt att det inom ett och samma administrativa område finns områden som skiljer sig åt vad servicebehovet beträffar.
- Om kommunen beslutar att subventionera tjänster som går utöver organiseringsansvaret är det fråga om SGEI-verksamhet (131 § i kommunallagen). I princip är detta ytterst exceptionellt, och lösningen måste motiveras noggrant. Då bestämmer kommunen själv med vilken andel kundavgiften

³ RP 83/2022 s. 58. I praktiken går uttaget av kommunala avgifter till så att kommunen fakturerar kunden antingen i samband med besöket vid mottagningen eller i efterskott. Det finns inga grunder för att sköta faktureringen på så sätt att pengarna först styrs till kommunalveterinären, som sedan redovisar dem för kommunen.

⁴ RP 83/2022 s. 60.

subventioneras och den med reglerna om statligt stöd förenliga grunden för arrangemanget (t.ex. SGEI *de minimis* eller kommissionens SGEI-beslut (2012/21/EU), till vilket det ska hänvisas i uppdraget).

3 Beslut om SGEI-uppdrag och om prissättning

Kommunens organiseringsansvar inbegriper fattande av beslut om med vilken servicestruktur och på vilken kostnadsnivå tjänster för kommuninvånarna produceras och huruvida privata tjänsteproducenter deltar i produktionen av offentliga tjänster på basis av avtal. Kommunen beslutar själv hur tjänsterna ska ordnas. I praktiken betyder detta att det organ som ansvarar för ordnande av veterinärtjänsterna i området behöver fatta två beslut.

- Organet ger ett SGEI-uppdrag, där skyldigheten att tillhandahålla tjänster fastställs (beslut om det i 9 § i veterinärvårdslagen avsedda organiseringsansvarets omfattning). Det är bra om organet i beslutet också konstaterar vilka tjänster enligt 8 § i veterinärvårdslagen organisatören ska ordna och på vilken grund. I beslutet ska man beskriva uppdragets varaktighet, stödinstrumenten, det sedvanliga systemet för ersättning som gäller tjänsterna samt de sedvanliga arrangemangen för undvikande och återbetalning av överstora ersättningar.
- När skyldigheten att tillhandahålla tjänster har fastställts beslutar organet om en prislista för tjänsterna. Om kommunen tillhandahåller tjänster på marknaden, fattar kommunen också ett beslut om en taxa för marknadsmässigt prissatta tjänster.
- I fråga om veterinärtjänster som omfattas av organiseringsansvaret begränsas avgiftens storlek av kravet på skälighet, som kan anses ingå i grundlagsutskottets riktlinje om att kommunala avgifter inte behöver ha full kostnadsmotsvarighet.⁵
- I praktiken ska organet, även om kommunen ordnar endast tjänster som omfattas av den lagstadgade skyldigheten att tillhandahålla tjänster, fatta ett beslut som gäller dess område och där organet konstaterar det avgörande om sitt eget organiseringsansvar som det har träffat utifrån sin regionala behovsbedömning.

⁵ RP 83/2022 s. 58.

I kommunen fattas beslut om avgifterna av den myndighet som är behörig enligt förvaltningsstadgan. Besluten får verkställas trots att ändring söks. Det finns skäl att i beslutsförslaget separat konstatera att beslutet ska verkställas oberoende av eventuellt sökande av ändring. Bestämmelser om beslut som hänför sig till produktion av kommunala veterinärtjänster, såsom sökande av ändring i taxebeslut, finns i kommunallagen. Besvärsvägen är därmed kommunalbesvär (135 § i kommunallagen).

Enligt 14 § i kommunallagen fattar fullmäktige beslut om de allmänna grunderna för de avgifter som tas ut för tjänster och andra prestationer. Bestämmelsens ordalydelse ger fullmäktige möjlighet att i förvaltningsstadgan delegera beslutanderätt till lägre organ när det gäller mer detaljerad prissättning och påförande av avgifter. Kommunen har inte prövningsrätt i ärendet, utan lagstiftningen förpliktar kommunen att ta ut avgifter enligt veterinärvårdslagen.

Kommunen ska ta ut en s.k. klinikavgift för alla tjänster som den ordnar. I fråga om djur som vårdas på en mottagning rekommenderas det att avgifterna inklusive priserna på åtgärder som omfattas av organiseringsansvaret inkluderas redan i den taxa som träder i kraft 1.1.2026. Avgifter för tjänster som omfattas av organiseringsansvaret ska börja tas ut senast 1.1.2027, enligt övergångsbestämmelserna i 38 § i veterinärvårdslagen. Enligt 14 och 15 § i veterinärvårdslagen kan arvode och klinikavgift tas ut också i de fall där någon utan godtagbart skäl har uteblivit från mottagningen vid på förhand bokad tid. För undvikande av oklarheter är det bra att skriva in detta också i taxan, även om det inte är nödvändigt.

4 Krav som gäller marknadsmässig prissättning

4.1 Konkurrensneutralitet

Prissättningen av veterinärtjänster som inte omfattas av det lagstadgade organiseringsansvaret grundar sig på konkurrensneutralitet. Kundpriset består av ett arvode som kommunalveterinären tar ut enligt veterinärtaxan och en avgift som kommunen tar ut. Kommunen ska fastställa avgiften så att prissättningen av tjänster som ordnas i ett konkurrensläge på marknaden är marknadsmässig på det sätt som avses i kommunallagen (128 § i kommunallagen).

- Priserna ska täcka alla kostnader för att producera tjänsten, en andel av förvaltningens allmänna kostnader och en skälig förväntad avkastning.
- Prissättningen ska dokumenteras och motiveras som en del av kommunens interna anvisningar samt som en del av motiveringen till taxebeslutet.
- Också fastställandet av avkastningsmålet ska anges och motiveras i motiveringen till beslutet om avgiftstaxan. Prissättningen ska basera sig på företagsekonomiskt lönsam verksamhet, dvs. verksamhet som ger vinst på längre sikt, i praktiken alltså ger avkastning på det bundna kapitalet eller rörelsevinst.

4.2 Avkastningskrav

Marknadsmässig prissättning förutsätter ett avkastningskrav. När avkastningen bedöms används antingen ett krav som gäller kapitalavkastningen eller mått som är baserade på omsättningen. Kapitalavkastningsgraden fås genom att man dividerar skillnaden mellan verksamhetens intäkter och kostnader med det kapital som granskas⁶⁾

⁶ KKV 2022 s. 19–26.

Kapitalavkastningen är inte nödvändigtvis ett ändamålsenligt mått på verksamhetens lönsamhet när det är fråga om en bransch som inte är kapitalintensiv. Det bundna kapitalet är ofta mindre t.ex. i tjänsteföretagsverksamhet än i tillverkningsindustrin, och då kan det vara mera ändamålsenligt att i bedömningen använda nyckeltal (bidragstal) som ställts i förhållande till omsättningen än balansräkningsbaserade nyckeltal. **Då kan KKV bedöma skäligheten i avkastningen med benchmarking-metoden, där avkastningsmålet fastställs utifrån nyckeltalen i en utvald referensgrupp, dvs. privatföretag som producerar motsvarande tjänster och som anses vara jämförbara.**

I sådana fall där man inte kan fastställa kapitalet som är bundet vid verksamheten i ett konkurrensläge utgör nyckeltal som ställts i förhållande till omsättningen utgångspunkten för avkastningsmålet. Kommunen behöver bedöma om kapitalet går att redovisa separat och om dess andel av kostnaderna är betydande. **Om de ovannämnda förutsättningarna inte är uppfyllda, kan nyckeltal som ställs i förhållande till omsättningen rekommenderas.**

Vid bedömning som baserar sig på omsättningen anser KKV att **den procentuella rörelsevinsten**, som fås genom att rörelsevinsten i resultaträkningen divideras med omsättningen, är primär. Andra nyckeltal som används vid bedömningen är t.ex. driftbidragsprocenten och nettovinstprocenten.

Fastställande och bedömning av avkastningskravet utgående från den procentuella rörelsevinsten

Kommunen ska beakta också den förväntade avkastningen på praktikinkomsterna. Denna kan t.ex. beräknas och beaktas som en separat post enligt den procentuella avkastning som kommunen fastställer. Målet bör vara att kommunens förväntade avkastning som helhet ackumuleras som avkastning på den marknadsmässiga verksamheten under granskningsperioden (3 år). Den förväntade avkastningen på timpriset bör alltså täcka kommunens förväntade avkastning och denna separata post.

Kommunens procentuella rörelsevinst beräknas som följer:
$$\text{rörelsevinst} / \text{omsättning} = \text{rörelsevinst-\%}$$

När avkastningsprocenten bedöms beaktas resultaträkningen för den särredovisade verksamheten, till vilken läggs praktikinkomsten i form av separata poster där inkomsterna och utgifterna är lika stora, varvid en förväntad avkastning fastställs också i fråga om praktikinkomsten. I verkligheten är det sannolikt att kommunen i 2025 års situation inte klarar av att separera de kompletterande tjänsternas andel från praktikinkomsterna. Kommunen kan antagligen t.ex. uppskatta andelen utifrån de tillgängliga besöksuppgifterna och använda denna

andel när den förväntade avkastningen beräknas. Den förväntade avkastningen ska år 2026 granskas utifrån realiserade uppgifter som uppdateras, eller senast när bokslutsuppgifterna är kända. Om kommunen anser att de kompletterande tjänsternas andel inte går att uppskatta tillräckligt tillförlitligt, kan kommunen antagligen under det första året låta bli att beakta den förväntade avkastningen på praktikinkomsten.

Den förväntade avkastning som inkluderats i det marknadsmässiga priset bör dimensioneras så att den inbringar en rörelsevinst (%) som är typisk för branschen när man ser till medeltalet för flera år. Det betyder i praktiken att den förväntade avkastning som läggs till priset ska inbringa en i stort sett lika stor procentuell rörelsevinst på längre sikt som etablerade och jämförbara privata aktörer på marknaden når i genomsnitt.

Vid granskningar väljer KKV bland företagen inom en bransch ut en referensgrupp som i fråga om affärsverksamhetens risker och storleken samt branschen så väl som möjligt motsvarar det offentliga samfund som granskas. I sin anvisning konstaterar KKV att avkastningen i benchmarking-metoden bedöms genom att man granskar variationsintervallet i referensgruppen samt att om den realiserade avkastningen är **på mediannivån eller högre jämfört med referensgruppen**, kan man anse att avkastningen är minst skälig.

Privata veterinärbolags knapphändiga bokslutsuppgifter är fritt tillgängliga på nätet. Av uppgifterna ser man t.ex. bolagens realiserade procentuella rörelsevinst.

5 Beräkning

5.1 Beräkning och allokering av kostnader

Till kostnaderna för den ekonomiska verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden ska räknas alla direkta och indirekta kostnader som har samband med den.⁷ Kommunen ska använda antingen realiserade uppgifter eller en kalkylmässig modell. I första hand används realiserade uppgifter. Konkurrensneutraliteten förutsätter att kommunen i sin egen kostnadsgranskning inte använder någon sådan fördelningsprincip som kan leda till en snedvriden kostnadsallokering mellan verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge och annan verksamhet.

Det finns flera olika alternativ för att beräkna indirekta kostnader. Av dem presenterar KKV två i sin anvisning. Av dessa två anses den aktivitetsbaserade kostnads kalkylen (activity based costing, ABC-kalkylen) vara den metod som bäst tryggar konkurrensneutraliteten, den anses därför vara primär. Det andra exemplet som nämns är den s.k. pro rata-metoden. I pro rata-metoden är allokeringen av kostnader inte lika exakt som i den aktivitetsbaserade kostnads kalkylen. Som kostnader för verksamheten i ett konkurrensläge allokeras en andel av det offentliga samfundets indirekta kostnader utifrån ett inbördes relationstal (pro rata-andel) mellan verksamheten som bedrivs i ett konkurrensläge och den övriga verksamheten. När relationstalet bestäms används allmänt t.ex. värdet på de anställdas arbetsinsats eller mängden använda resurser.

Enligt KKV:s anvisning leder resultatbaserade fördelningsprinciper i allmänhet till en kostnadsallokering som bättre motsvarar verkligheten. Förhållandet mellan omsättningen hos marknadsverksamhet och hos icke-marknadsverksamhet kan emellertid inte användas som fördelningsfaktor, eftersom prissättningen då påverkar fördelningsfaktorerna och en cirkelreferens uppkommer. I vissa fall

⁷ KKV 2022, s. 8 och 15. Indirekta kostnader är kostnader som inte entydigt kan hänföras till prestationerna i verksamheten i ett konkurrensläge. Sådana kostnader kan vara bl.a. lönekostnader för direktörer som deltar både i verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge och i annan verksamhet, kostnader för ekonomitjänster, kostnader för personal- och dokumentadministration samt it-kostnader. Indirekta kostnader kan också behandlas som omkostnader.

kan KKV anse det vara godtagbart att använda resursbaserade fördelningsprinciper. I praktiken är det inte meningsfullt att fördela kostnaderna för exempelvis centraliserad löneräkning mellan barnskyddet (verksamhet som inte bedrivs i ett konkurrensläge) och ett centralkök som producerar måltidstjänster (verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge) utifrån avkastningen, eftersom tjänsternas avkastning skiljer sig från varandra. I en sådan situation kan det vara mer ändamålsenligt att fördela kostnaderna t.ex. enligt antalet anställda.⁸

Använd t.ex. realiserade uppgifter för det föregående året (eller exempelvis x månader av utfallet för det året). Kostnader: personal (löner och bikostnader), hyror, it, anskaffningar, överförda kostnader osv. Om realiserade kostnader inte finns att tillgå till alla delar, ska en kalkylmässig modell användas.

Prissättningen av åtgärder kan beräknas via timpriset genom att man beaktar den tid som går åt till åtgärden. När enskilda åtgärder och utrustningsavgifter prissätts ska man lägga märke till att om kommunen i sin verksamhet i ett konkurrensläge får en förmån som härrör från offentligt ägande och är ogrundad i förhållande till konkurrenterna och kommunens förfarande är ägnat att hindra eller snedvrider konkurrensen, kan KKV ingripa i det offentliga samfundets förfarande. I en sådan situation kan KKV trots den prissättningsfrihet som i princip råder på marknaden granska förutom lönsamheten i verksamheten i ett konkurrensläge även prissättningen av det offentliga samfundets enskilda produkter eller tjänster och vid behov ingripa i den. Det innebär att det inte är möjligt att stödja verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge genom intäkterna från en lagstadgad uppgift (korssubventionering), eftersom konkurrensen då snedvrids. Därför anses det i princip inte vara att rekommendera att en enskild åtgärd prissätts så att den blir påfallande mycket billigare, t.ex. så att man för att få ihop ett marknadsmässigt totalbelopp i stället prissätter någon annan åtgärd så att den blir dyrare.

I ett besök kan det ingå både åtgärder som omfattas av organiseringsansvaret och åtgärder som hör till de kompletterande tjänsterna. Det finns skäl att beakta detta i de specifikationer som gäller patientdatasystemet.

I sista hand ska kommunen själv avgöra hur den genomför prissättningen. Det är inte meningen att 17 § 1 mom. i veterinärvårdslagen ska vara en detaljerad bestämmelse om vad man får respektive vad man ska ta ut för tjänster som inte är lagstadgade, utan till denna del hänvisas det till kommunallagen och konkurrenslagen.

⁸ KKV 2022, s. 15.

5.2 Exempel på beräkning av avgift för utrustning och åtgärdsavgift

En del av kostnaderna för t.ex. en ultraljudsåtgärd hänförs till personarbete, medan en annan del hänförs till själva utrustningen och driftskostnaderna för det. Då kan kommunen vid prisberäkningen fördela kostnaderna på t.ex. åtgärds- och utrustningskostnader.

- Åtgärdskostnaderna kan utöver personalutgifter inbegripa hyror, it, anskaffningar, överförda kostnader osv.
- Utrustningskostnaderna ligger till grund för den avgift som ska tas ut för användning av en viss utrustning (utrustningsavgift). De inbegriper kostnaderna för anskaffning, underhåll och service samt användning av utrustningen och/eller eventuella hyreskostnader. Anskaffningspriset för utrustning täcks i allmänhet inte i sin helhet under det första året, utan fördelas över utrustningens beräknade livslängd. Det betyder att anskaffningsutgiften avskrivs under flera år (t.ex. 5 år). Bara en del av anskaffningspriset hänförs till vart och ett år. Exempel: om en utrustning kostar 10 000 € och dess livslängd är 5 år, är den årliga avskrivningen 2 000 €.

Åtgärdsavgiften kan beräknas via timpriset. Åtgärdsavgiften baserar sig på hur lång tid åtgärden tar och på timpriset för personalen.

Exempel: En ultraljudsåtgärd tar 0,5 h och veterinärens timpris är 80 €/h
→ Åtgärdsavgiften = $0,5 \times 80 \text{ €} = 40 \text{ €}$

Utrustningsavgiften kan beräknas utifrån användningen av utrustningen, t.ex. per åtgärd eller per användningstid. När man utgår från mängden åtgärder divideras årskostnaderna för utrustningen med antalet åtgärder per år. När användningstiden används som beräkningsgrund divideras kostnaderna för utrustningen med användningstiden (t.ex. €/min eller €/h). Avkastningskravet bedöms som helhet (den marknadsmässiga verksamheten sammanlagt).

Exempel: Årskostnaden för en ultraljudsapparat är 5 000 € och den uppskattade användningsmängden per år är 250 åtgärder.

→ Utrustningsavgiften per åtgärd = $5\,000 \text{ €} / 250 = 20 \text{ €}$

- Den förväntade avkastningen 8 % → 22 €/ åtgärd (beräkning av den förväntade avkastningen, se avsnitt 4)
- moms 25,5 % → 27 €/ åtgärd

Nedan följer fyra exempelkalkyler för bestämmande av timpriset på kompletterande tjänster. De förhållanden som råder i olika kommuner skiljer sig åt, och varje kommun måste själv överväga vilken kalkylmodell som lämpar sig bäst för den. Det viktigaste är att kostnaderna står i proportion till arbetstiden. Det är bra för kommunen att tänka på att om man inom tillsynen över konkurrensneutraliteten efter att lagen har trätt i kraft behöver utvärdera den marknads- mässiga prissättningen inom de kommunala veterinärtjänster där verksamheten bedrivs i ett konkurrensläge, kommer utvärderingen enligt KKV sannolikt att ha som utgångspunkt att alla avgifter som tas ut hos kunderna ska räknas in i verksamhetens omsättning. Det betyder att man i omsättningen ska räkna in också de arvoden och ersättningar som kommunalveterinären tar ut hos kunderna (s.k. praktikinkomster), även om kommunen inte får de inkomsterna så som kommunalveterinärernas nuvarande lönesystem ser ut. På motsvarande sätt är det sannolikt att också de arvoden som kommunalveterinären tar ut hos kunderna ska beaktas som lönekostnad, så till vida som en privat aktör som motsvarar kommunen måste beakta alla lönekostnader för de veterinärer som står i anställningsförhållande till aktören.⁹

⁹ KKV har i sitt avgörande om de kommunala smådjursveterinärtjänsterna i Uleåborgsregionen (Dnr 1243/14.00.40/2015) gjort bedömningen att det i veterinärtjänster där arbetsskiftslistor är i bruk ska anses att det inte är fråga om självständig yrkesutövning utan om tjänster som ett affärsverk tillhandahåller, fastän affärsverket inte har ansett sig kunna hantera ekonomiska uppgifter som hör ihop med de hos affärsverket anställda veterinärernas yrkesutövning. *"Uleåborgs stads veterinärmottagnings lokaler används endast för att tillhandahålla tjänster där de arbetsskiftslistor som ansvariga veterinären har gjort upp följs. De veterinärer som är anställda hos affärsverket står i tjänsteförhållande till Uleåborgs stad. Lönesättningen består av den grundlön enligt det kommunala tjänstekollektivavtalet för läkare som arbetsgivaren betalar och av arvoden enligt den kommunala veterinärtaxan som kunderna betalar. I grundlönen ingår myndighetsuppgifter som kommunalveterinären åläggs i olika lagar samt i veterinärvårdslagen avsedda uppgifter som ska utföras av tjänsteveterinärer. Dessutom hör jourskyldighet till tjänsteutövningsskyldigheterna. De arvoden som tas ut hos kunderna beaktas till ett visst maximibelopp, när kommunalveterinärens pensionsgrundande arbetsinkomst bestäms. Det är alltid i första hand arbetsgivaren som svarar för eventuella patientskador som en tjänsteveterinär orsakar, liksom också för eventuella olycksfall som inträffar under arbets- eller jourtid. Fastän affärsverket inte har ansett sig kunna hantera ekonomiska uppgifter som hör ihop med de hos affärsverket anställda veterinärernas yrkesutövning, ska det anses att det i veterinärtjänster där arbetsskiftslistor är i bruk inte är fråga om självständig yrkesutövning utan om tjänster som affärsverket tillhandahåller."* Syftet med lagändringen är att genom att ändra veterinärvårdslagens bestämmelser om kundavgifter möjliggöra marknadsmässig prissättning i fråga om tjänster som går utöver den lagstadgade servicenivån, när kommunen vid tillhandahållandet av dessa tjänster bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Enligt 32 § 2 mom. i veterinärvårdslagen, som träder i kraft 1.1.2026, har en organisatör rätt att av kommunalveterinären få uppgifter om de arvoden och ersättningar enligt 14 och 17 § som tagits ut av ägarna till och

Exemplen omfattar följande organiseringsalternativ:

1. Praktik under vardagstid (jour beaktas inte)
2. Praktik under vardagstid + jourer (jour för smådjur i form av köpt tjänst, jour för stora djur i form av egen produktion)
3. Praktik under vardagstid + gemensam jour för små och stora djur
4. Praktik under vardagstid + egen produktion vid all jour, men separat jour för små respektive stora djur

I exempelsituationen är resurserna följande:

- 8 praktiserande veterinärer + en ambulerande vikarie + övriga vikarier ≈ 10 årsv.

→ i kalkylen har använts 8 årsv. för att prissättningen ska basera sig på den säkra kapaciteten (vikarierna jämnar ut variationer).

I exempelsituationen är den förväntade avkastningen 8 %.

I samtliga exempel har som uppskattning av veterinärernas sammanlagda praktikinkomster använts 1 miljon €, av vilket de kompletterande tjänsterna uppskattas stå för hälften. Om det av kommunen fastställda avkastningsmålet är t.ex. 8 %, uppgår det till 40 000 € för praktikinkomsternas del.

5.2.1 Exempel 1: Praktik endast under vardagstid

Jourkostnader räknas inte in. Från kostnaderna avdras alltså ersättningarna för jour för stora djur och kostnaderna för den köpta tjänsten smådjursjour.

Återstående kostnader: personal, hyror, it, anskaffningar, överförda kostnader osv.

innehavarna av djur. Enligt lagens förarbeten RP 83/2022 rd föreskrivs det i 2 mom. i paragrafen om rätt för kommunerna att få uppgifter om de arvoden och ersättningar som kommunalveterinärerna har tagit ut av ägarna till och innehavarna av djur. Uppgifterna behövs för fullgörandet av den skyldighet att medge insyn som föreslås i lagen och de kan också användas vid fastställandet av ett marknadsmässigt pris för vissa tjänster. KKV har uttryckt sin uppfattning i ett utlåtande (KKV/1273/03.03/2022), enligt vilket en förbättrad insyn i de poster som anknyter till produktionen av tjänster främjar kommunernas förutsättningar att prissätta tjänsterna marknadsmässigt.

- Timkostnaden för vardagstid (kl. 8–16) beräknas. Exempelvis $835\,000\text{ €} / (265\text{ arbetsdagar} \times 8\text{ h} \times 8\text{ praktikerveterinärer} = 16\,960\text{ h}) = 49\text{ €/h}$ (minimibelopp som ska faktureras)
- Avkastningskravet per timme på praktikinkomsten beräknas $= 40\,000\text{ €} / 16\,960\text{ h} = 2,4\text{ €/h}$
- Den övriga förväntade avkastningen läggs till timpriset $49\text{ €} \times 1,08 \rightarrow 53\text{ €/h}$ (beräkning av den förväntade avkastningen, se avsnitt 4)
- Det totala timpriset beräknas $2,4\text{ €/h} + 53\text{ €/h} = 55\text{ €/h}$
- moms 25,5 % $\rightarrow 69\text{ €/h}$

Smådjur

De genomsnittliga åtgärdsstiderna inom den marknadsmässiga verksamheten uppskattas och de kundpriser som kommunen ska ta ut bestäms på basis av tiden. T.ex. motsvarar en klinikavgift på 35 € totalkostnaderna för ungefär en halv timme.

Marknadsmässigt prissatta åtgärder, alltså sådana som anges i 8 § i veterinärvårdslagen men inte omfattas av organiseringsansvaret och kompletterande tjänster som inte anges i 8 §, bokförs separat.

Stora djur

Exempelvis kontroller och undersökningar som hänför sig till hästars fortplantning samt behandling av fertilitetsproblem hos hästar + avsågning av horn på baggar är åtgärder som ska prissättas marknadsmässigt. Motsvarande grund för kundavgifter som ovan, alltså totalkostnaderna/timme. I exemplet minst 69 €/h inkl. moms (25,5 %).

5.2.2 Exempel 2: Praktik under vardagstid + separat jour för små respektive stora djur

I modellen sköts smådjursjouren som en köpt tjänst medan jouren för stora djur produceras själv. Jourkostnaderna och timmarna ingår i kalkylen. Kostnaderna inbegriper både utgifterna för arbetet vardagstid och jourutgifterna. När smådjursjouren är konkurrensutsatt är den marknadsneutralt ordnad och det pris som betalas för den är ett marknadspris. På så sätt behöver kommunen enligt Kommunförbundets uppfattning inte inkludera kostnaderna i kalkylerna.

5.2.3 Exempel 3: Praktik under vardagstid och gemensam jour för små och stora djur

Jouren ingår i beräkningen, men det är fråga om en enda jour (den jourhavande har hand om både små och stora djur, alternativt är smådjursjouren konkurrensutsatt och jouren för stora djur utgör eget arbete).

Samma formel som i exempel 1, men 6 640 h jour ingår

- Totalkostnaderna inbegriper jourkostnaderna, t.ex. 900 000 €
- Timantalet vardagar $265 \times 8 \times 8 = 16\,960$ h + jour 6 640 h = 23 600 h
- Timkostnaden $900\,000 \text{ €} / 23\,600 \text{ h} = 38 \text{ €/h}$
- Avkastningskravet per timme på praktikinkomsten beräknas $= 40\,000 \text{ €} / 23\,600 \text{ h} = 2 \text{ €/h}$.
- Den övriga förväntade avkastningen läggs till timpriset $38 \text{ €} \times 1,08 \rightarrow 41 \text{ €/h}$ (beräkning av den förväntade avkastningen, se avsnitt 4)
- Det totala timpriset beräknas $2 \text{ €/h} + 41 \text{ €/h} = 43 \text{ €/h}$
- Moms 25,5 % $\rightarrow 54 \text{ €/h}$

5.2.4 Exempel 4: Praktik under vardagstid och egen separat jour för små respektive stora djur

Jouren genomförs som egen produktion med två separata jourhavande. I kostnaderna ingår kostnaderna och timmarna för vardera jouren.

- Jourtimmarna $2 \times 6\,640 \text{ h} = 13\,280 \text{ h}$ jour
- Totalkostnaderna inbegriper kostnaderna för separata jourer, exempelvis 995 000 €
- Timantalet = vardagar $16\,960 \text{ h} + \text{jour } 13\,280 \text{ h} = 30\,240 \text{ h}$
- Timkostnaden $= 995\,000 \text{ €} / 30\,240 \text{ h} = 33 \text{ €/h}$
- Avkastningskravet per timme på praktikinkomsten beräknas $= 40\,000 \text{ €} / 30\,240 \text{ h} = 1 \text{ €/h}$.
- Den övriga förväntade avkastningen läggs till timpriset $33 \text{ €} \times 1,08 \rightarrow 36 \text{ €/h}$ (beräkning av den förväntade avkastningen, se avsnitt 4)
- Det totala timpriset beräknas $1 \text{ €/h} + 36 \text{ €/h} = 37 \text{ €/h}$
- Moms 25,5 % $\rightarrow 46 \text{ €/h}$

6 Bokföring och uppföljning

Kommunen ska säkerställa att dess marknadsmässiga prissättning är korrekt. Det rekommenderas att kalkylerna kontrolleras årligen, t.ex. i samband med bokslutet. Kommunen kan förvissa sig om att dess verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge är konkurrensneutral och dess prissättning är marknadsmässig bara genom att granska lönsamheten för och prissättningen av dess verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge. Det kan ändå vara ändamålsenligt att granskningen och prissättningskontrollen utförs över en längre tid, så att granskningsperioden är t.ex. tre år. Utgångspunkten är att KKV granskar verksamheten i ett konkurrensläge samt dess intäkter, kostnader och lönsamhet under en period på tre (3) år. När den relevanta granskningsperioden fastställs beaktas vid behov också bl.a. branschens och marknadens särdrag.¹⁰

Det offentliga stödet till de tjänster som omfattas av organiseringsansvaret ska rapporteras till kommissionen. I Finland samlar Jord- och skogsbruksministeriet (JSM) in uppgifterna, och kommunen följer de rapporteringsanvisningar som JSM har meddelat. Arbets- och näringsministeriet bifogar de insamlade uppgifterna till rapporten, som utarbetas vartannat år.

Minneslista över saker som ska beaktas vid prissättningen:

- De som producerar SGEI-tjänster är skyldiga att ha separat redovisning (lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet). Kommunen ska ha separat redovisning, om omsättningen inom den ekonomiska verksamhet som den bedriver i ett konkurrensläge på marknaden är minst 40 000 € per år (konkurrenslagen 948/2011).
- I 30 d § i konkurrenslagen föreskrivs det att offentliga samfund ska ha separat redovisning för den ekonomiska verksamhet som de bedriver i ett konkurrensläge på marknaden och upprätta en resultaträkning för varje räkenskapsperiod för verksamheten. Dessutom förpliktar bestämmelsen om separat redovisning de offentliga samfunden att som tilläggsuppgift ge en klar

¹⁰ KKV 2022, s. 18–19.

beskrivning av principerna för kostnadsredovisning. Resultaträkningarna och tilläggsuppgifterna är offentliga och de ska presenteras som en not till bokslutet.

- I de principer för kostnadsredovisning som förutsätts i 30 d § i konkurrenslagen beskrivs det hur praktikinkomsterna med anknytande förväntad avkastning har beaktats i kommunens marknadsmässiga prissättning. I den separata resultaträkningen inkluderas ändå inte uppgifter om praktikinkomster som veterinärerna fakturerat, eftersom de inte är uppgifter som ingår i kommunens bokföring och därmed i kommunens bokslut, fastän den förväntade avkastningen på praktikinkomsterna inkluderas i det pris som tas ut hos kunderna. Den förväntade avkastningen på praktikinkomsterna kan beräknas som en separat post och läggas till priset i samband med den övriga förväntade avkastningen (se kalkylexemplen på s. 17–19).

I resultaträkningen inkluderas endast uppgifter som fås ur kommunens bokföring.

- Till noterna till bokslutet ska man foga resultaträkningen för den verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge och som redovisas separat jämte tilläggsuppgifter. Till kostnaderna för den ekonomiska verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden ska räknas alla direkta och indirekta kostnader som har samband med den. De allmänna och gemensamma kostnaderna ska fördelas och till den ekonomiska verksamheten ska hänföras den del av de allmänna och gemensamma kostnaderna, kapitalkostnaderna och andra kalkylmässiga poster som hör till den. De principer om fördelning av kostnader som används vid kostnadsredovisningen ska vara förenliga med orsaksprincipen, och resultaträkningen ska ge en korrekt bild av lönsamheten hos den ekonomiska verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden när den betraktas som självständig funktion.¹¹
- Bestämmelserna i 33 § i veterinärvårdslagen förpliktar till medgivande av insyn och till rapportering också i fråga om kommunalveterinärens inkomster. Kommunen ska alltså samla in också uppgifter om kommunalveterinärens inkomster för tjänster som kommunen ordnar (arvoden minus kostnader).

¹¹ KKV 2022, s. 8.

7 Ytterligare information

Veterinärvårdslag 285/2023

<https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2023/285>

Konkurrenslag 948/2011

<https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2011/948>

Konkurrens- och konsumentverket

KKV:s riktlinjer om marknadsmässig prissättning

https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/kkv_riktlinjer_om_marknadsmassig_prissattning.pdf

Separat redovisning

<https://www.kkv.fi/sv/konkurrensarenden/konkurrensneutralitet/vad-betyder-konkurrenslagens-krav-pa-separat-redovisning/>

Kommunförbundet

Kommunförbundets anvisning för organisatörer: Fastställande av serviceutbudet inom veterinärvården

<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Anvisning%20Fastst%C3%A4llande%20av%20serviceutbudet%20inom%20veterin%C3%A4rv%C3%A5rden.pdf>